

DEJEPIS

Výkonový štandard

Žiak vie:

- zakresliť na časovej priamke rozdiel medzi minulým, súčasným a budúcim (časové kategórie).
- preukázať na ľubovoľnom príklade hodnotu a vplyv historickej skúsenosti na život človeka.
- prerozprávať príbeh z minulosti svojho regiónu.
- klásť základné analytické otázky k historickým prameňom a pracovať s nimi (vrátane školských).
- ilustrovať pomocou rodokmeňa kultúrnu rôznorodosť jednotlivých generácií v minulosti vlastnej rodiny.
- rozlíšiť jednotlivé druhy komunikácie medzi ľuďmi v minulosti a prítomnosti.
- rozpoznať rozdiely medzi voľným a núteným pohybom ľudí v minulosti i prítomnosti.
- zdôvodniť stálu prítomnosť rôznych konfliktov na človeka a prostredie, v ktorom žije.
- uviesť príklady prejavov duchovného života ľudí v minulosti a prítomnosti.
- vymedziť konkrétne prejavy vzniku ľudskej kultúry.
- prepojiť vzťah medzi prírodnými podmienkami v údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov, civilizácií.
- rozpoznať politický, sociálny a kultúrny odkaz antickej civilizácie pre našu prítomnosť.
- analyzovať spoločné a rozdielne znaky náboženstiev jedného Boha.
- zhrnúť politický a kultúrny vplyv Franskej a Byzantskej ríše na formovanie stredovekej spoločnosti.
- objasniť fungovanie stredovekej spoločnosti na základe lénnych vzťahov.
- zhodnotiť význam stredovekých miest.
- vymedziť kľúčové udalosti z obdobia Veľkej Moravy.
- rozpoznať dôsledky vynálezu kníhtlače na stredovekého človeka.
- identifikovať hlavné príčiny a dôsledky zámoorských objavov.
- rozpoznať hlavné zmeny Uhorsku po bitke pri Moháči.
- zovšeobecniť myšlienky reformácie a protireformácie.
- určiť dôležité fakty, javy a procesy v „dlhom“ storočí (1789 – 1914).
- rozpoznať dôležité fakty, javy a procesy v „krátkom“ storočí (1914 – 1989/90).
- vymedzovať tie fakty, javy a procesy z minulosti týchto storočí, ktoré ovplyvňujú našu prítomnosť.
- dať do súvislosti základné prvky fungovania totalitných režimov.
- rozlíšiť základné medzníky procesu európskej integrácie.
- diskutovať o dôležitosti Nežnej revolúcie pre ďalší historicko-politický vývoj našej krajiny.
- identifikovať kľúčové udalosti vedúce k rozdeleniu Československa na dve samostatné republiky.
- objasniť, na kľúčových udalostiach, politický a hospodársky vývoj Slovenska v 90. rokoch 20. storočia.

Dejepis

- zhodnotiť klady a zápory začlenenia Slovenska do NATO a do EÚ.
- vymedzovať tie fakty, javy a procesy od konca 18. storočia po koniec 20. storočia, ktoré ovplyvňujú našu prítomnosť.

Obsahový štandard

Od blízkeho k vzdialenému

Práca s časovou priamkou a koncepty času – kľúč k pochopeniu času, zmien a základných dejepisných pojmov

Dešifrovanie významu a triedenie historických prameňov (písomné, hmotné, obrazové, tradičné a audiovizuálne)

Základné analytické otázky historického bádania: Kto je autor prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?

Využívanie nástrojov k poznávaniu histórie – mapa, náčrtok, graf, tabuľka

Praktické rozvíjanie dejepisných kompetencií – analýza historickej fotografie, plagátu alebo karikatúry

Listovanie v školskej kronike – čo vieme vyčítať o minulosti školy

Návšteva múzea, archívu alebo knižnice – miesta, kde sa stretávame s históriou

Počúvanie a poučenie sa z rodinných príbehov v minulosti (svedectvo ako stopa po minulosti)

Tvorba rodostromu – poznatky o rodine a jej minulosti (generácie)

Rozvíjanie mediálnej gramotnosti – čo nám hovoria komunikačné médiá o svete, v ktorom žijeme a o nás samých

Uvedomenie si dôsledkov vojen a iných konfliktov ako memento histórie (vplyv konfliktov na deti)

Posúdenie príčin a dôsledkov stretávanie kultúr – fenomén migrácie (vysťahovalectvo a prisťahovalectvo)

Detská práca v minulosti i prítomnosti

Určenie podstaty náboženstiev jedného Boha

Vznik a vývoj ľudskej kultúry

od pästného klinu k železu, oppidum, biatec

riečne civilizácie na jednom príklade, ich spoločný kultúrny odkaz pre prítomnosť

Antická civilizácia

mestský štát – Atény, aténska demokracia, olympijské hry

rímska republika, cisárstvo, Limes Romanus

odkaz antiky pre prítomnosť

judaizmus, kresťanstvo, Biblia, islam, Korán

Od staroveku k stredoveku

lénný systém, hrad, dedina, stredoveké mesto, kláštor, univerzita

Samova ríša, Franská ríša, Byzantská ríša, Veľká Morava, Byzantská misia

vznik a rozvoj Uhorska, kolonizácia, banské mestá

Dejepis

Na ceste k novoveku

kníhtlač, humanizmus a renesancia
zámorské objavy, kolónie, kolonializmus, remeselník, cech, manufaktúra
reformácia, protestant
Moháč, Turci, Bratislava, Habsburgovci
protireformácia, katolík

Na ceste od „dlhého“ storočia ku „krátkemu“ storočiu

osvietenstvo, Veľká revolúcia, priemyselná revolúcia, továreň, podnikateľ, robotník, národný štát, nacionalizmus
tereziánske a josefínske reformy, formovanie moderného slovenského národa, Rakúsko-Uhorské vyrovnanie, modernizácia, industrializácia, maďarizácia
Trojspolok, Dohoda, parížska mierová konferencia, nástupnícke štáty, ČSR, parlamentná demokracia, Česi, Slováci, národnostné menšiny, kultúra, centralizmus, autonómia
komunizmus, fašizmus, nacizmus, fašistická os, protihitlerovská koalícia, totálna vojna, protifašistický odboj, holokaust, koncentračné tábory, Slovenská republika (1939-1945), totalitný režim, židovský kódex, deportácie, odboj, SNP
OSN, supervelmoci, železná opona, studená vojna, hospodárske a vojenské bloky, proces európskej integrácie, hrozba jadrovej vojny
dekolonizácia, svet ako globálna dedina
februárový prevrat, politické procesy, znárodnenie, industrializácia, kolektivizácia
pražská jar, „normalizácia“, Charta 77, disident, sviečková manifestácia, nežná revolúcia, parlamentná demokracia, rozdelenie Československa, vznik Slovenskej republiky, vstup do NATO a Európskej únie